

POSTANOWIENIE

Dnia 27 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa D. W.

przeciwko A. K.

o ustalenie,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 27 kwietnia 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powódki

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 19 listopada 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2) przyznaje i poleca wypłacić adwokatowi F.W., prowadzącemu Kancelarię Adwokacką w O., przez Skarb Państwa Sąd Apelacyjny w (...) kwotę 2700,- (dwa tysiące siedemset) zł powiększoną o należną stawkę podatku od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu powódce D.W. w postępowaniu kasacyjnym,

3) zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 2.700,- (dwa tysiące siedemset) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Powódka D. W. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 19 listopada 2019 r., oddalającego jej apelację od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 20 marca 2019 r., którym oddalono powództwo o ustalenie nieważności umowy darowizny własności nieruchomości.

Sąd Najwyższy, oceniając - na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. - skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

W niniejszej skardze powołano się na przesłanki wskazane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Skarżąca dostrzegła w sprawie następujące zagadnienie prawne:

- czy nieważność oświadczenia woli w rozumieniu art. 82 k.c. może być spowodowana zarówno stanem wyłączającym świadomość i stanem wyłączającym swobodę powzięcia decyzji oraz wyrażenia woli, które to oba stany mogą być jednocześnie spowodowane niedorozwojem umysłowym, zdiagnozowanym u składającego takie oświadczenie, który wystąpił ze względu na istnienie inteligencji na granicy upośledzenia umysłowego, czy też lekkiego upośledzenia umysłowego, co w konsekwencji prowadzi do tego, że składając oświadczenie, nie rozumie charakteru, cech i konsekwencji złożonego oświadczenia woli?

Oczywistą zasadność skargi zaś powódka wiąże z naruszeniem art. 82 k.c. poprzez oczywiście błędną wykładnię oraz z naruszeniem art. 278 § 1 w zw. z art. 286 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii kolejnego biegłego lekarza psychiatry.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) powinno spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. - zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z dnia 14 września 2012 r., I UK 218/12 - nie publ.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, z dnia 24 października 2012 r., I PK 129/12 - nie publ.).

Wspomniane wątpliwości muszą znajdować się w związku przyczynowym z rozstrzygnięciem sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2014 r., III CZP 79/14, BSN 2014, nr 11, s. 7), który powinien wynikać z uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2013 r., III CZP 71/13, nie publ.). Istotne zagadnienie prawne należy bowiem postawić w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by mogło być rozpatrywane w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego, a wątpliwości z nim związane muszą mieć charakter wyłącznie prawny, czyli nie mogą obejmować elementów stanu faktycznego sprawy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2012 r., III CZP 14/12, z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14 - nie publ.). Kolejnym niezbędnym elementem uzasadnienia tej przesłanki jest wskazanie przepisu prawa, który wzbudził poważne wątpliwości (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2014 r., II PK 257/13, nie publ.), a także różnych możliwych sposobów jego interpretacji, wynikających z judykatury lub piśmiennictwa, w tym również zajęcia przez samego skarżącego stanowiska co do rozstrzygnięcia sprawy oraz przyczyn wadliwości zaskarżonego orzeczenia (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2013 r., III SK 54/12, nie publ.). Wymagania tego nie można zastąpić postawieniem samych pytań do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2011 r., I PK 52/11, nie publ.). Jednocześnie zagadnienie prawne może zostać uznane za istotne tylko wtedy, kiedy Sąd Najwyższy nie wyraził jeszcze stanowiska w związku z przedstawionym problemem, a w przypadku istnienia rozstrzygnięcia problemu - nie zaszły żadne okoliczności faktyczne uzasadniające jego zmianę (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP 2003, nr 13, poz. 5).

Zagadnienie prawne sformułowane przez skarżącą nie czyni zadość powyższymi wymaganiami. Zarówno w orzecznictwie, jak i w piśmiennictwie prawniczym nie ulega wątpliwości, że upośledzenie umysłowe może powodować stan wyłączający świadomość lub swobodę podjęcia decyzji należące do hipotezy art. 82 k.c. Wyrok w niniejszej sprawie nie zapadł jednak na podstawie innej niż powszechnie przyjmowana wykładni art. 82 k.c., lecz w rezultacie poczynienia

przez sądy *meriti* ustaleń faktycznych, zgodnie z którymi powódka rozumiała istotę dokonywanej przez siebie czynności prawnej i nie wykazywała oznak szczególnej nieporadności życiowej bądź upośledzenia umysłowego w stopniu wyłączającym świadome podjęcie decyzji. Z tej przyczyny zagadnienie sformułowane przez skarżącą zastało sformułowane w oparciu o element faktyczny (upośledzenie umysłowe powódki), który nie należy do stanu faktycznego sprawy. Z tej przyczyny rozstrzygnięcie podanego zagadnienia prawnego nie miałoby wpływu na rozstrzygnięcie sprawy.

Z kolei dla skutecznego powołania w skardze przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. konieczne jest wykazanie przez skarżącego kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego mającej charakter oczywisty, widoczny *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2016 r., IV CSK 729/14 oraz z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15 - nie publ.). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna bez głębszej analizy przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, nie publ.; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, nie publ.). Skarżący powinien nie tylko przywołać konkretne przepisy prawa, którym - jego zdaniem - Sąd drugiej instancji uchybił, ale także przytoczyć odpowiednią jurydyczną argumentację odnoszącą się do oczywistości ich naruszenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2013 r., I UK 214/13, nie publ.).

Również uzasadnienie tej przyczyny przyjęcia skargi do rozpoznania jest niewystarczające. Odnosząc się do zarzutu oczywistego naruszenia art. 82 k.c., należy podkreślić, że te same argumenty nie mogą dotyczyć zarówno skomplikowanego problemu prawnego, przedstawionego jako zagadnienie prawne, jak i dowodzić oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisu prawa o jednolitej wykładni. Ten sam problem nie może być bowiem jednocześnie tak złożony, że wymaga to interwencji Sądu Najwyższego i tak oczywisty, że z jego rozpoznaniem poradzi sobie sprawnie przeciętny prawnik (por. też

postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2008 r., III CSK 64/08, nie publ.). Poza tym czynnikiem przesądzającym o tym, że skarga kasacyjna nie jest oczywiście zasadna z uwagi na naruszenie art. 82 k.c. są te same okoliczności, które Sąd Najwyższy wyjaśnił już, odnosząc się do zagadnienia prawnego. Skarżąca opiera swój wywód na niezawartej w stanie faktycznym sprawy ustalonym przez sądy *meriti* okoliczności upośledzenia umysłowego powódki. Ustalenia stanu faktycznego sprawy nie mogą być zaś kwestionowane w skardze kasacyjnej na mocy art. 398³ § 3 k.p.c. Rozważając zaś zarzut oczywistego naruszenia art. 278 § 1 w zw. z art. 286 k.p.c. należy odnieść się do utrwalonej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego, zgodnie z którą potrzeba powołania innego biegłego powinna wynikać z okoliczności sprawy, zaś samo niezadowolenie strony z wniosków przyjętych przez biegłego nie uzasadnia dopuszczenia dowodu z dodatkowej opinii, zwłaszcza gdy wydana opinia jest kategoryczna, przekonująca i nie wzbudza zastrzeżeń sądu (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2020 r., II CSK 68/19; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2020 r., IV CSK 43/20). W niniejszej zaś sprawie Sąd odwoławczy drobiazgowo rozważył kwestię zdrowia psychicznego i rozwoju mentalnego powódki oraz ich ewentualnego wpływu na wyłączenie świadomości lub swobody podjęcia decyzji o dokonaniu darowizny na rzecz córki, korzystając z wielu różnorodnych środków dowodowych (m.in. z opinii biegłego psychiatry, z zeznań notariusza przeprowadzającego czynność, dokumentacji medycznej, środków osobowych). Okoliczności te zostały szczegółowo rozważone i zinterpretowane zgodnie z zasadami logiki.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c., o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł zaś na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 i § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie. O kosztach pomocy prawnej udzielonej skarżącej z urzędu Sąd Najwyższy orzekł na podstawie § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 8 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

